

Leidraad voor visievorming opstarten luierbank

Luiers wegen ontzettend zwaar op een klein budget. Arme gezinnen hebben structureel te weinig middelen om luiers te kopen. De luierbanken zijn dan ook een antwoord op een concrete nood.

Luierbanken zijn populair en bieden **voor een lokaal beleid heel wat mogelijkheden** o.a.

- Het is een gemakkelijke ingang om mensen te sensibiliseren en te vragen zich solidair te tonen met mensen die het minder goed hebben (publieke opinie is ervoor te mobiliseren).
- Het inzamelen van luiers helpt verspilling tegengaan en geeft iedereen de kans om iets concreets te doen om kinderarmoede te bestrijden.
- Het biedt een reële kans om met verschillende partners samen te werken over diensten en sectoren heen.

Naast de mogelijkheden voor een lokaal beleid duiken toch ook heel wat **ethische kwesties** op.

- Zelfbeschikkingsrecht versus afhankelijk en “dankbaar moeten zijn”
- Is het rechtvaardig dat mensen in de rij moeten aanschuiven voor kleding, voedsel of luiers?
- Is het normaal dat mensen te weinig geld hebben voor luiers?
- Willen we dit enkel voor kansarme gezinnen of voor iedereen?
- Is er kans op stigmatisering?
- Welke mensen mogen een beroep doen op deze materiële hulpverlening?
- Hoe vermijd je dat mensen een etiket krijgen?
- ...

De fundamentele vraag is: “Zijn kwetsbare mensen anno 2016 nog in staat om zelf hun budget te besteden?”

In 1976 kwam de wet op het OCMW (Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Werk). Daarmee werd een punt gezet achter de materiële dienstverlening uit de tijd van de COO (Openbare Onderstand). Hierachter lag een emanciperend idee: geef mensen de middelen om zelf te beslissen hoe ze hun leven inrichten.

Ondertussen zijn we 40 jaar verder en de materiële hulpverlening is opnieuw actueel.

Het blijft schrijnend dat anno 2016 ouders niet voldoende middelen hebben om volwaardig aan de samenleving deel te nemen.

Deze evolutie roept ook andere filosofische/politieke vragen op:

- Moet een overheid instaan voor materiële hulpverlening? Moet men dit overlaten aan de goodwill van de samenleving? Of is het een gedeelde opdracht (van overheid en burgers) en is de rol van de overheid vooral faciliterend?
- Is het ethisch om overschotten (voedsel, meubels, kleding, luiers e.a.) weg te gooien als er mensen zijn die honger/ koud/... hebben?
- Als een lokaal bestuur daarin een rol heeft, wat is dan die rol? Concreter: wat is de rol van het lokaal bestuur ten aanzien van vrijwilligersorganisaties? Hoe zit het met het pluralisme? Welke rol moet/ kan het OCMW spelen?
- Wie kan de voorwaarden opleggen waaraan materiële hulp moet voldoen / wie kan die voorwaarden controleren?
Het is niet omdat mensen de luiers niet kunnen betalen, dat ze nood hebben aan hulpverlening?

Er zijn verschillende modellen mogelijk.

Onder de term luierbank vallen een rits van initiatieven:

- centraal inzamelen, aankopen, herverpakken en verdelen van luiers
- aan huis bezorgen van pakketten via een specifieke organisatie of een netwerk van organisaties
- het goedkoper maken van luieraankoop via een babykaart
- het organiseren van een samen-aankoop
- het niet aanrekenen van pampers in de kinderopvang bij kwetsbare gezinnen
- voorzien in een stevige(re) geboortepremie
-

De eerste leidende vraag bij het vormgeven van het initiatief is; wat is het doel van de luierbank?

1. is het een middel om nieuwe gezinnen te bereiken cf. outreachend werken?
2. Is het luiers ter beschikking stellen?
3. Is het een ingang om mensen te motiveren aan activiteiten deel te nemen?
4.

Het doel zal mee bepalend zijn voor de vorm. Afhankelijk hiervan zijn er verschillende modellen voor het ter beschikking stellen van luiers o.a.

- een centraal verdeel-of verzamelpunt;
- het aan huis bezorgen van pakketten;
- via partners in het netwerk;
- (kost van luieraankoop verlagen door een babykaart);
- (het voorzien van een stevige geboortepremie, ...).

Welk model je ook kiest, elk model heeft zijn voor- en nadelen, zijn meerwaarde en minpunten. Een voorbeeld hiervan is dat niet alle gezinnen willen of kunnen gaan naar een centraal verdeelpunt. Maar welk doel er ook gekozen wordt, het is belangrijk de aanpak vooraf te overwegen. Willen we wel of geen controle? Door in te zetten op controle verhoog je de drempel, maar je vermijdt misbruik. Maar misschien is mogelijk misbruik te verwaarlozen als je de drempel laag wilt houden. Het is raadzaam om je model te toetsen aan de kwaliteitscriteria van een lokaal armoedebeleid.

Toets je model aan de kwaliteitscriteria van een lokaal armoedebeleid

1. Het lokaal beleid is een **structureel beleid** dat een lange termijn effect heeft op kinderarmoedebestrijding.

De uitkeringen zijn laag en het is niet altijd evident om in alle behoeften te voorzien. Wees ervan bewust dat je met een luierbank dat probleem niet oplost, maar dat het wel ondersteunend is voor het gezinsbudget (mensen uit hun appreciatie voor het initiatief – er is vraag naar).

Om de luierbank structureel in te bedden in het lokaal beleid is een middelenvraag essentieel: Hoe wordt dit gefinancierd? Is er voldoende budget? Kan dit gegarandeerd worden op lange termijn? Via subsidies en 'goede doelen' is een luierbank te financieren.

2. Het lokaal beleid is een **integraal beleid** dat kinderarmoede vanuit verschillende beleidsdomeinen bestrijdt.

Je kan best vertrekken vanuit een integrale aanpak. Richt dus een netwerk op of maak gebruik van een bestaand netwerk om na te denken over de doelstellingen van de luierbank. Duidelijke doelstellingen bepaald door alle partners, vergroten het draagvlak voor dit initiatief. Dit werkt beter dan een geïsoleerd initiatief te starten. Door samenwerking kan je beter ondersteunen, krijg je het

project makkelijker van de grond en valt het ook beter in te bedden in bestaande takenpakketten. Bovendien zorgt de samenwerking voor een beter contact, waardoor je efficiënter kan werken.

3. Het lokaal beleid komt tot stand vanuit een **lokaal netwerk** van partnerorganisaties en wordt samen met hen uitgevoerd en geëvalueerd. Het lokaal bestuur neemt in het lokaal netwerk de regierol op.

Het opzetten van een luierbank is technisch gezien geen sinecure: er is heel wat *logistiek* voor nodig, goede *coördinatie*, *infrastructuur* en ook veel *vrijwilligers*.

Taken zijn:

- luiers inzamelen;
- geld verzamelen;
- luiers in grote hoeveelheden aankopen en onderhandelen over de prijs ;
- verpakken;
- verdelen;
- vervoer naar verdeelpunten. (want mobiliteit is een probleem voor mensen met weinig geld)

Ook voor de *communicatie en doorverwijzing* is het aangewezen beroep te doen op partners van het netwerk (Huizen van het Kind en Armoede), omdat zij de belangrijkste toeleiders zijn en de ouders zullen informeren. Naar modale gezinnen (zij die luiers over hebben) moet de communicatie breder.

4. Het lokaal beleid komt **participatief** tot stand en wordt samen met mensen in armoede uitgevoerd en geëvalueerd.

Het opzetten van een luierbank kan een concrete aanleiding zijn om over hulpverlening en de criteria waaraan die moet voldoen te praten. Voor het vormgeven van dit initiatief is participatie van kwetsbare mensen essentieel. Betrek de mensen dan bij deze discussie. Elke keuze heeft een effect op de toegankelijkheid, de bruikbaarheid, de (symbolische) kostprijs en het maatschappelijk draagvlak.

Vaak gaat het om de betekenis die mensen aan dingen geven. Mensen willen aan hun kinderen geven wat andere ouders geven (*en dat wordt vaak in materiële termen gezien*). Dit heeft te maken met erbij willen horen en goed willen zorgen voor hun kinderen.

5. Het lokaal beleid is **versterkend** voor mensen in armoede en vertrekt vanuit hun sterktes.

Het kan interessant zijn om het verdelen van luiers te koppelen aan extra's, bijvoorbeeld een ontmoetingsplaats (zoals de peuternestjes, buurthuis, een vereniging ...) waardoor het ook een positief effect op sociale contacten kan hebben. Een individuele verdeling aan huis heeft die meerwaarde niet, maar misschien wordt die 'ontmoeting' ook niet door elk gezin als een meerwaarde ervaren.

6. Het lokaal beleid bevat een **proactieve** aanpak die preventief kinderarmoede bestrijdt.

Is het louter aanbieden van luiers geen gemiste kans? Misschien hebben mensen nog geen toegang tot hulpverlening en is die nood er wel. Verdelers van luiers kunnen, indien ze denken dat het nodig is, mensen doorverwijzen naar het OCMW (eventueel met hen meegaan). Mensen krijgen bijvoorbeeld vier keer een pakket mee (zonder briefje). Maar dan stopt het, tenzij ze een verwijsbriefje hebben van het OCMW.

7. Het lokaal beleid legt een focus op het **jonge kind en hun gezin**.

Een luierbank komt tegemoet aan de noden van gezinnen met jonge kinderen.

8. Het lokaal beleid neemt het principe van **progressief universalisme** als rode draad doorheen het lokale kinderarmoedebestrijdingsbeleid.

We kunnen de doelgroep wel bereiken als we alle gezinnen bezoeken waar een kindje geboren is. Tijdens dat bezoek kan je dan een pakketje meenemen en de luierbank bekend maken a.d.h.v. een folder waarbij je dan meteen het principe kan uitleggen. Een luierbank fungeert in 2 richtingen. Voor gegoede gezinnen fungeert de luierbank als ruil- of doneersysteem. Mensen die het financieel moeilijker hebben, kunnen luiers gaan halen en zo voorzie je dat overschotten van luiers geruild kunnen worden.

Een ander voorbeeld van dit principe is dat de gemeente of één van de partners om het half jaar een samen-aankoop van luiers organiseert waaraan alle ouders kunnen deelnemen. Dan krijg je voor iedereen een lagere prijs. Eventueel kan de gemeente dan nog de ouders die recht hebben op een verhoogde tegemoetkoming een extra korting toestaan.

Inspiratie en concrete tips voor de uitbouw van een luierbank kan je halen uit de verslagen van de methodiek gehanteerd in het lerend netwerk kinderarmoede, die als bijlage zijn opgenomen.

Lerend netwerk Kinderarmoede – Provincie Limburg
Lerend netwerk Huizen van het Kind - Provincie Limburg

